

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1687/2021
07.10.2021. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Божицара Вујицића, председника већа, Весне Субић и Јелице Бојанић Керкез, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., коју заступа пуномоћник Милена Јанковић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 2583/20 од 10.12.2020. године, у седници већа од 07.10.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 2583/20 од 10.12.2020. године па се предмет враћа истом суду на поновно одлучивање.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П 462/19 од 07.09.2019. године, одбијен је тужбени захтев тужиље којим је тражила да се обавезе тужена да тужиљи на име нематеријалне штете за претрпљене душевне болове и патње за нарушени лични и породични живот за трпљење неизвесности, неодговарање државних органа и намерно скривање и заташкавање информације о стварној судбини њене ћерке ББ рођене ...1970. године због реакције и ставова надлежних органа који су показали трајну незаинтересованост о томе где је и каква судбина њеног детета исплати 1.250.000,00 динара са законском затезном каматом почев од пресуђења па до исплате, као и да јој накнади настали парнични трошак са законском затезном каматом. Тужиља је обавезана да туженој на име трошкова поступка исплати 11.250,00 динара у року од 15 дана по пријему пресуде са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате, а тужиља је ослобођена обавезе плаћања судских такси у овој правној ствари.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 2583/20 од 10.12.2020. године, жалба тужиље је усвојена и пресуда Основног суда у Новом Саду П 462/19 од 07.09.2019. године је у побијаном одбијајућем делу одлуке о тужбеном захтеву и трошковима парничног поступка преиначена утолико што је обавезана тужена да тужиљи на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове и патње за нарушен лични и породични живот за трпљење неизвесности неодговарање државних органа и намерно скривање и заташкавање информација о стварној судбини њене ћерке ББ рођене ...1970. године због реакције и ставова надлежних органа који су показали трајну незаинтересованост о томе где је и каква судбина њеног детета у року

од 15 дана исплати 1.250.000,00 динара са законском затезном каматом почев од дана пресуђења 07.09.2020. године па до исплате, као и да јој у року од 15 дана накнади трошкове поступка у износу од 36.750,00 динара са законском затезном каматом од извршности до исплате. Тужена је обавезана да тужиљи накнади и трошкове жалбеног поступка у износу од 33.000,00 динара у року од 15 дана под претњом извршења.

Против правноснажне другостепене пресуде, тужена је благовремено изјавила ревизију из свих законом прописаних разлога.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП ("Службени гласник РС" бр. 72/11... 18/20) Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужене основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју овај суд пази по службеној дужности, али је због погрешне примене материјалног права чињенично стање остало непотпуно и неправилно утврђено.

Према утврђеном чињеничном стању тужиља се ...1970. године породила царским резом у ... болници. Порођај је извршио гинеколог акушер доктор ВВ, а исти гинеколог је пре тога тужиљи водио трудноћу. Тужиља је у 2,30 часова родила двоје живо рођене деце, једно мушко и једно женско. Код новорођенчади лекари нису установили никакве здравствене проблеме након рођења. Тужиља је због свог опоравка после порођаја са децом провела у болници месец дана, а за то време су јој деца редовно доношена на подој. Том приликом тужиља је приметила да женско новорођенче слабије сиса и слабије напредује али је од лекара добила информацију да то није ништа забрињавајуће. После месец дана хоспитализације тужиља је отпуштена из ... болнице заједно са децом, а у отпусној листи за децу није било наведено да одојче женског пола има било какав здравствени проблем. Пар недеља после отпуста тужиља се јавила педијатру дечјег диспанзера у ... др ГГ ради прегледа женског новорођенчета јер је и даље имала сумњу да дете слабије напредује. Од овог педијатра добила је исти одговор као и у болници, да је са дететом све у реду. Но и поред тога, тужиља је на лични захтев исходовала од лекара педијатра упут за Институт за мајку и дете у Београду јер је желела да се ипак спроведу одређене претраге над дететом.

У Институту за мајку и дете Србије „др Вукан Чупић“ у Београду женско дете је примљено ...1971. године ради спровођења здравствених претрага у вези тужиљиних сумњи да дете не напредује на задовољавајући начин. Оно је било хоспитализовано до ...1971. године и за све то време тужиља није добила никакве конкретне информације о здравственом статусу њеног детета већ јој је сваки пут када се интересовала саопштавано да је дете и даље на испитивању. У Београду је дете примио лекар чије је пуно лично име тужиља заборавила сећа се само да је то била докторка ДД са којом је тужиља искључиво контактирала за време боравка детета у тој установи. Та иста лекарка је тужиљу и примила ...1971. године када је она дошла да преузме своје дете. Том приликом јој је саопштено да је дете тог дана преминуло и да је тужиља у вези тога обавештена телеграмом који је послат на кућну адресу. Тужиљи тад није саопштено шта је био узрок смрти њеног детета већ је била упућена да преузме умрлицу, а потом са патологије овог института и леш детета ради сахране. Тужиља од ове здравствене установе није добила отпусну листу за дете нити било који докуменат

о узроку дететове смрти, нити је сазнала да ли је рађена обдукција леша. У умрлици коју је том приликом тужила добила било је наведено да је дете преминуло ...1971. године. Наредног дана тужила је по упуту др ДД отишла на патологију Института ради преузимања леша и тамо су јој саопштили да леша њеног детета нема. Након ове спознаје од ... 1971. године до ...2015. године тужила није покретала никакав поступак како би сазнала узрок смрти свог детета и шта се десило са лешом детета.

Дана 28.08.2015. године тужила се писмено обратила ЈКП „Погребне услуге“ Београд од којих је тражила да јој доставе потврду о извршеној сахрани за њено дете те је добила одговор да је ...1971. године сахрањено на Централном гробљу предузећа ЈКП „Погребне услуге“ у Београду женско дете под личним именом ББ старо пет месеци, а умрло ...1973. године. У изводу из матичне књиге рођених који је тужили издат 14.09.2015. године унет је тачан податак о датуму и часу рођења њеног женског детета, а тужила је означена као мајка, док је рубрика са подацима о оцу остала непопуњена а у рубрици накнади упис означено је да је дете преминуло у Београду ...1971. године. У изводу из матичне књиге умрлих који је издат тужили 14.09.2015. године унет је тачан датум дететовог рођења, а као дан и час смрти означен је ...1970. године, као и да је дете преминуло у Београду истог дана када је рођено, односно да је преминуло пар сати по рођењу. Тужила се због ових нејасноћа у погледу чињеница смрти свог детета током 2016. године писмено обраћала Институту за здравствену заштиту мајка и дете Србије „др Вукан Чупић“ и добила обавештење 16.03.2016. године да у том Институту више није доступна документација о пацијентима који су били лечени у периоду од 1970. до 1971. године. Посредством Удружења родитеља и деце „Нестале бебе“ Београд тужила је 30.08.2019. године Вишем јавном тужилаштву у Београду поднела кривичну пријаву против НН извршиоца, НН одговорног лица здравствене установе Опште болнице у ... и Институту за мајку и дете у Новом Београду и НН одговорног лица матичне службе Општине Нови Београд све због постојања основане сумње да су се у временском периоду од ...1970. до ...1971. године у просторијама здравствене установе Опште болнице у ... и Институту за мајку и дете у Новом Београду на штету тужиле одузели и у непознатом правцу однели њено новорођенче, чиме су извршили кривично дело трговина људима из члана 388. став 7. КЗ РС и то делујући у саставу организоване криминалне групе. Два месеца након тога 01.11.2019. године тужила је поднела ову тужбу суду тражећи накнаду за претрпљену нематеријалну штету из овог догађаја.

Код наведеног чињеничног стања, првостепени суд налази да тужила није доказала да ли је окончан и на који начин кривични поступак, а није приложила нити остале писмене исправе о смрти детета, обдукциони записник нити да је надлежном Уставном суду подносила уставну жалбу нити се обраћала поново установама и државним органима који су издала писмена, па је на подлози тих чињеница првостепени суд оценио да се у овом случају не ради о идентичној чињенично-правној ситуацији као у предмету Европског суда за људска права Јовановић против Србије, те је отуда суд закључио да у случају тужиле није присутно неодговарање државних органа и намерно скривање и заташкавање информације о стварној судбини њене ћерке нити су надлежни органи државе показали трајну незаинтересованост да се утврди где је и каква судбина њеног детета с обзиром да су на захтев тужиле њој издали писмени докуменат који се односи на рођење, лечење и смрт њеног детета и везано за начин сахрањивања, затим да тужила није свој захтев за нематеријалну штету определила у

складу са Законом о облигационим односима, те је због свега тога њен захтев одбијен као неоснован.

Међутим, по мишљењу другостепеног суда на конкретан случај се може применити одлука Европског суда за људска права Јовановић против Србије и да у конкретном случају постоји пре свега у раду медицинских установа пропуста који су онемогућили да се формира закључак о судбини детета тужиље, а што је неприхватљиво са становишта заштите права коју тужена је дужна да пружи својим грађанима. У конкретну одговорност тужене не може се примарно навести пропуст њених органа већ је њен пропуст у томе што својим грађанима није обезбедила делотворност истражних и других поступака у вези са одосним аспектом породичног живота. Конкретно тужена није прописала и успоставила адекватне процедуре и механизме који би омогућили тужиљи да благовремено добије све информације о судбини свог детета односно да сазна истину и тиме за убудуће отклони сваку неизвесност и сумњу независно од накнадно издатих писмених докумената о рођењу, лечењу, смрти и сахрањењу детета.

Овакав закључак другостепеног суда се за сада не може прихватити као правилан. Према постављеном тужбеном захтеву, који је другостепени суд усвојио, тужена је одговорна тужиљи за нематеријалну штету за претрпљене душевне болове и патње за нарушен лични и породични живот, поред осталог и због тога што су државни органи намерно скривали и заташкавали информације о стварној судбини њене ћерке, као и зато што су показали трајну незаинтересованост о томе где је и каква судбина њеног детета. Међутим, сам другостепени суд у својој одлуци констатује да одговорност тужене није примарно заснована на пропустима њених органа већ у пропусту да својим грађанима обезбеди делотворност истражних и других поступака у вези са одосним аспектом породичног живота. Дакле, иако другостепени суд прихвата да не постоје пропусти државних органа на начин како је то наведено у тужбеном захтеву он ипак тако постављен тужбени захтев усваја. Са правно теоријског аспекта се озбиљно може поставити питање да ли држава пред домаћим судом може да буде одговорна због тога што одређено питање није уредила прописом или што то није решила на време или што тај пропис има одређене недостатке. По мишљењу овог суда, домаћи суд не може да суди држави за такве пропусте. Ако се има у виду постављени тужбени захтев, о коме је суд дужан да одлучи, није јасно на основу којих критеријума је другостепени суд закључио да постоје одређени пропусти у раду државних органа, како је то наведено у тужбеном захтеву, код чињенице да се тужиља државном органу обратила тек 2019. године при чему је непознато какав је исход тог поступка, а да се пре тога није обраћала државним органима нити у периоду од око 40 година било којем органу или телу у држави. Није споран став другостепеног суда да одлуке суда у Стразбуру које су донете у сличним чињенично-правним ситуацијама морају имати значај у конкретном случају на одлучивање домаћих судова. Међутим, по мишљењу овог суда одлука која је донета у предмету „Зорице Јовановић против Србије“ није донета о идентичној и чињенично-правној ситуацији, иако се може прихватити да је идентична ситуација у делу у коме тело детета након смрти није предато мајци нити је утврђен узрок смрти детета. У конкретном случају тужиља је добила обавештење о сахрани и месту сахране њеног детета, а и смрт детета је званично пријављена и евидентирана код надлежног органа. Све напред наведено указује да за сада није јасно по ком основу је држава у овом случају одговорна за нематеријалну штету а имајући у

виду како Европску конвенцију о људским правима тако и Закон о облигационим односима.

Све напред наведено су разлози због којих је одлучено као у изреци на основу члана 416. став 2. ЗПП.

У поновном поступку другостепени суд ће имати у виду све што је наведено, а посебно постављени тужбени захтев. Осим тога, суд ће имати у виду и чињеницу да је у међувремену донет Закон о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце за које се сматра да су нестала из породици у Републици Србији („Службени гласник РС“ број 18/20).

**Председник већа - судија
Божидар Вујичић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић